

УДК 621.914

В.Г. Панчук, к.т.н., доц.*Івано-Франківський національний технічний
університет нафти і газу***ОЦІНКА ВПЛИВУ ДИНАМІЧНОЇ СТІЙКОСТІ ІНСТРУМЕНТА
НА РЕЖИМИ
ВІДРІЗАННЯ ФРЕЗАМИ***Розглядаються питання врахування динамічних характеристик
інструменту при визначенні режимів різання відрізними фрезами.*

Вступ. Відрізна фреза є інструментом, у якого $D/B \gg 1$. У зв'язку з цим відрізна фреза характеризується низькою динамічною стійкістю у перпендикулярному до її площини напрямі. В реальному процесі відрізання поперечна складова сили різання виникає внаслідок дії багатьох факторів (похибки виготовлення, похибки встановлення, деформації та ін.) [1]. Її абсолютна величина порівняно з іншими складовими досить мала, але оскільки жорсткість фрези в осьовому напрямі набагато менша, ніж в радіальному, то присутність такої складової сили різання, яка викликає згинаючі коливання, буде здійснювати переважуючий вплив на динамічну нестійкість при роботі фрези.

Для порівняльної оцінки динамічної стійкості відрісної фрези в роботі [2] пропонується критерій динамічної стійкості, в якості якого використовується амплітуда коливань власної форми [3]:

$$C_r = a_{jk} = \frac{A_{jk} \alpha_k^2}{\lambda_j - \alpha_k^2},$$

де a_{jk} – амплітуда вимушених коливань k -ї гармоніки для j -ї власної форми;

A_{jk} – амплітуда k -ї гармоніки збуджуючої сили;

α_k – її кругова частота;

λ_j – власна кругова частота.

Швидкість різання при відрізанні фрезами [4] встановлюється залежно від значень геометричних розмірів фрези (діаметра і ширини), заданих глибини фрезерування і подачі на зуб. Динаміка процесу при цьому не враховується.

Метою даної статті є теоретичні дослідження впливу параметрів процесу різання на динамічну стійкість інструмента при відрізанні стандартними відрізними фрезами.

Постановка задачі. З метою вироблення рекомендацій з установлення оптимальних режимів різання стандартними відрізними фрезами [5] проводиться обчислювальний експеримент. Оцінка здійснюється за значенням критерію динамічної стійкості, який визначається на основі математичної моделі процесу фрезерування відрізними фрезами, яка була реалізована на персональній ЕОМ [3].

Як об'єкт дослідження вибираємо фрези діаметром 315 і 250 мм з дрібним зубом і шириною до 3 мм, оскільки для відрізки з метою зменшення відходів матеріалу доцільно використовувати фрези меншої ширини.

План експерименту. Об'єктом моделювання є відрізна фреза в процесі розрізання сталюї пластини (рис. 1).

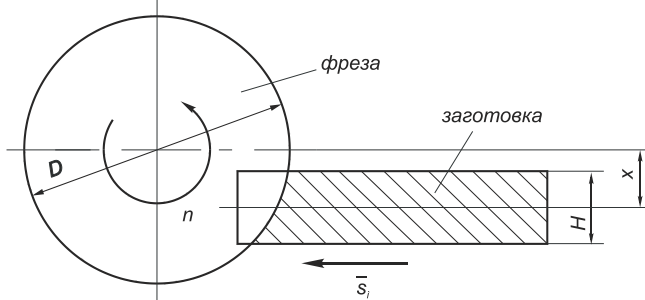

Рис. 1. Розрахункова схема фрезерування

Вихідним параметром моделі є критерій динамічної стійкості відрізної фрези C_r .

Вхідними факторами моделі є:

- діаметр фрези D , мм;
- ширина фрези B , мм;
- кількість зубів Z , шт;
- товщина пластини, що розрізається H , мм;
- зміщення пластини відносно осі фрези x , мм;
- частота обертання фрези n , хв^{-1} .

Модуль пружності матеріалу фрези $E = 2,0 \cdot 10^4$ кгс/мм² і густина матеріалу фрези $\rho = 7,8 \cdot 10^{-6}$ кг/мм³ приймаються постійними.

Для визначення діапазонів варіації факторів були виконані розрахунки швидкості різання за традиційною методикою [4] і проведений пошуковий експеримент для фрези діаметром 315 мм і шириною 1,8 мм. Результати експерименту показали, що вихідна функція має

різко виражений нелінійний характер і тому спрощена методика побудови плану експерименту в даному випадку не може бути використана. Прийнято рішення провести повний факторний експеримент для п'яти факторів. Для кожного фактора задати не менше п'яти рівнів варіації.

Реалізація експерименту. Розрахунковий блок машинної моделі [2], [3] забезпечує розрахунок амплітуди власних коливань на 100 гармоніках.

Недоліком даної машинної реалізації моделі є діалоговий режим роботи, який є неефективним при проведенні великої кількості розрахунків при повному факторному експерименті. Нами був розроблений додатковий програмний модуль, який дозволив реалізувати пакетний режим роботи моделі. При цьому є можливість вказувати кількість гармонік, які використовуються для визначення критерію динамічної стійкості.

Визначальний вплив на працездатність фрези здійснюють коливання на нижніх гармоніках [2]. Для визначення оптимальної кількості гармонік, які повинні аналізуватись в процесі розрахунків проведено пошуковий експеримент для 3, 8, 20 і 99 перших гармонік. Результати пошукового експерименту показали, що характер залежності критерію динамічної стійкості повністю визначають вісім перших гармонік. Тому прийнято рішення в наступних розрахунках обмежитись 8-ма першими гармоніками для визначення коефіцієнта динамічної стійкості.

Обчислювальний експеримент виконано для вхідних даних відповідно до табл. 1.

Таблиця 1

Вхідні дані експерименту

D , мм	B , мм	z , шт.	H , мм	x , мм	n , хв ⁻¹
315,0	2,5; 3,0	160; 200	10; 20; 30; 40; 50	0; 32,5; 65; 97,5; 130	16; 25; 31,5; 45; 63
250,0	2,0; 2,5; 3,0	100; 128; 160; 200	10; 20; 30; 40; 50	0; 20; 45; 70; 95	15; 25; 35; 45; 55; 65; 75

Результати обчислень представлені в графічному вигляді на рисунках 2–19. Графіки одержані шляхом групування даних за певними параметрами і обчислення середніх арифметичних значень.

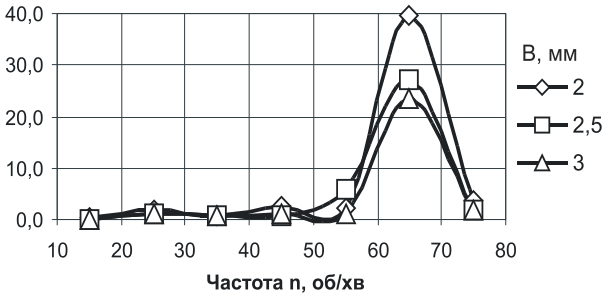

Рис. 2. $C_r = f(n, B)$ при $D = 250$ мм і $z = 200$

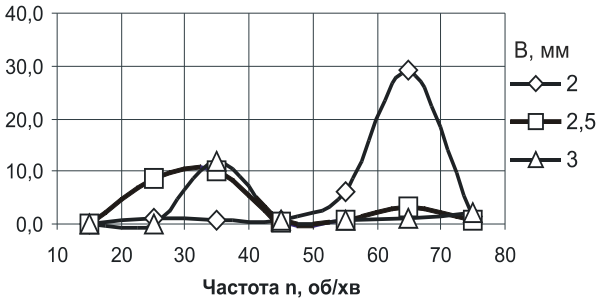

Рис. 3. $C_r = f(n, B)$ при $D = 250$ мм і $z = 160$

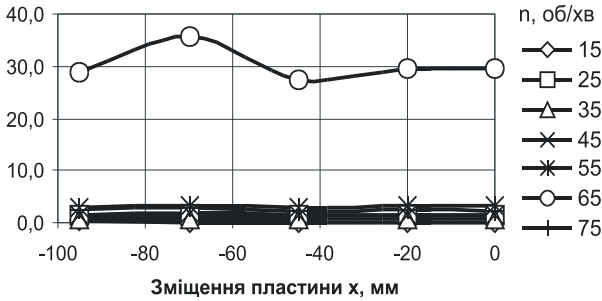

Рис. 4. $C_r = f(x, n)$ при $D = 250$ мм і $z = 200$

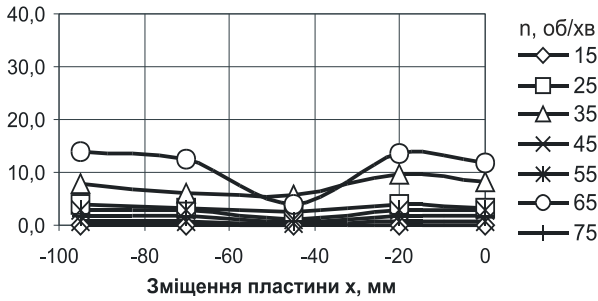

Рис. 5. $C_r = f(x, n)$ при $D = 250$ мм і $z = 160$

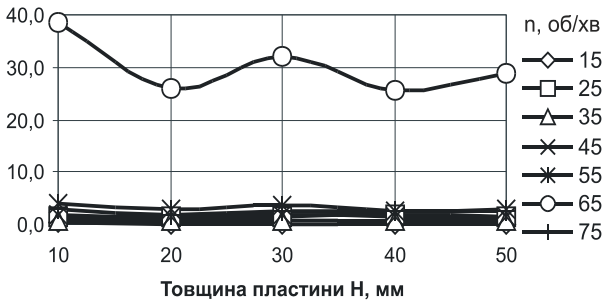

Рис. 6. $C_r = f(H, n)$ при $D = 250$ мм і $z = 200$

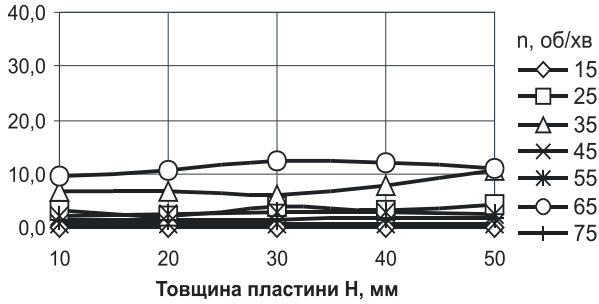

Рис. 7. $C_r = f(H, n)$ при
 $D = 250$ мм і $z = 160$

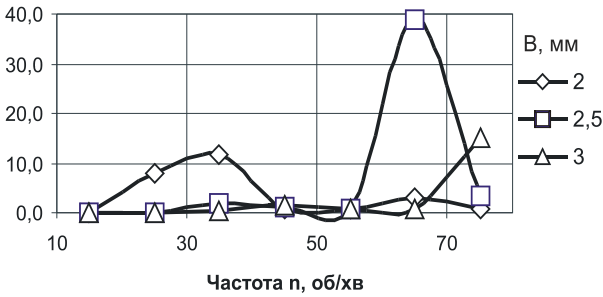

Рис. 8. $C_r = f(n, B)$ при
 $D = 250$ мм і $z = 128$

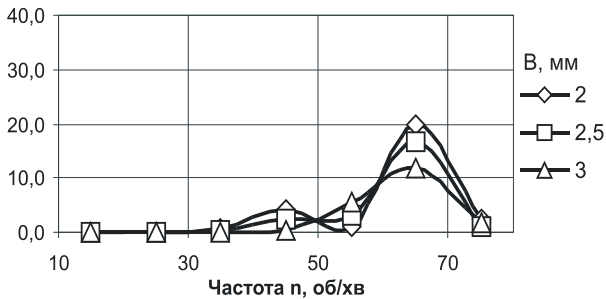

Рис. 9. $C_r = f(n, B)$ при
 $D = 250$ мм і $z = 100$

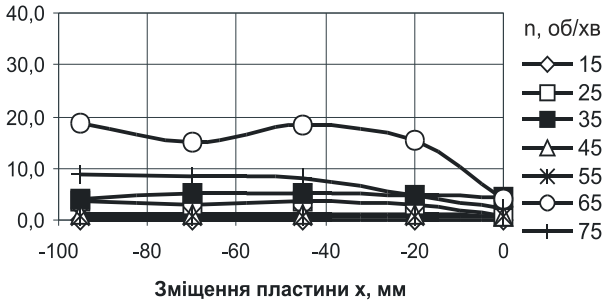

Рис. 10. $C_r = f(x, n)$ при

$D = 250$ мм і $z = 128$

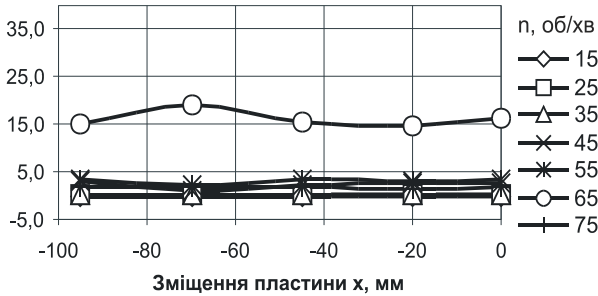

Рис. 11. $C_r = f(x, n)$ при

$D = 250$ мм і $z = 100$

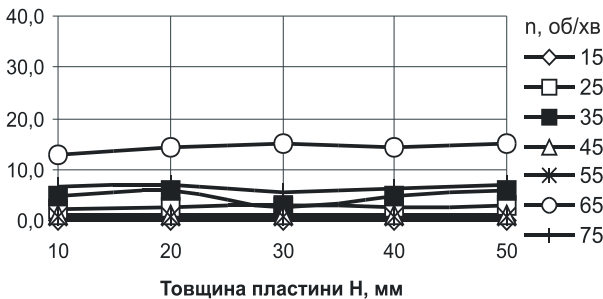

Рис. 12. $C_r = f(H, n)$ при

$D = 250$ мм і $z = 128$

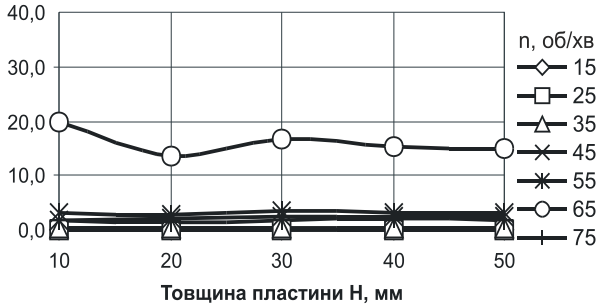

Рис. 13. $C_r = f(H, n)$ при $D = 250$ мм і $z = 100$

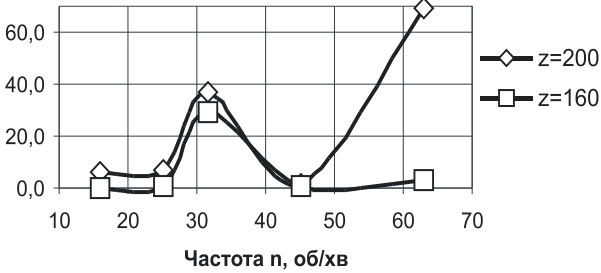

Рис. 14. $C_r = f(n, z)$ при $D = 315$ мм і $B = 2,5$ мм

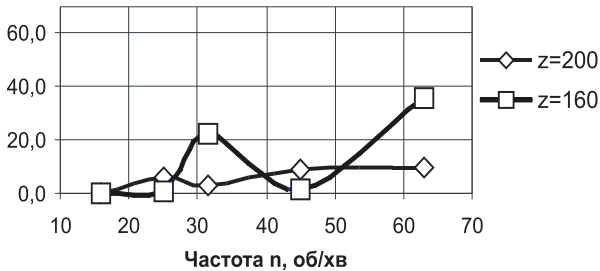

Рис. 15. $C_r = f(n, z)$ при $D = 315$ мм і $B = 3,0$ мм

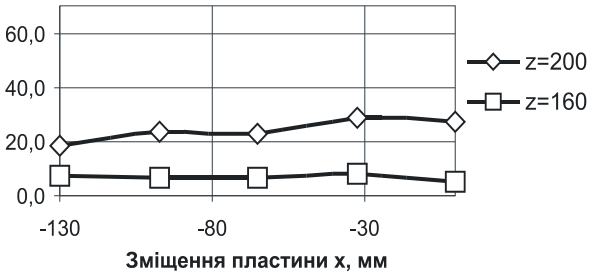

Рис. 16. $C_r = f(x, z)$ при $D = 315$ мм і $B = 2,5$ мм

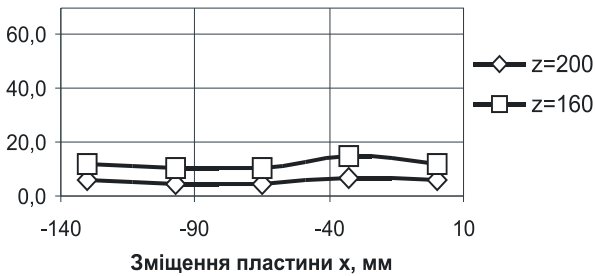

Рис. 17. $C_r = f(x, z)$ при $D = 315$ мм і $B = 3,0$ мм

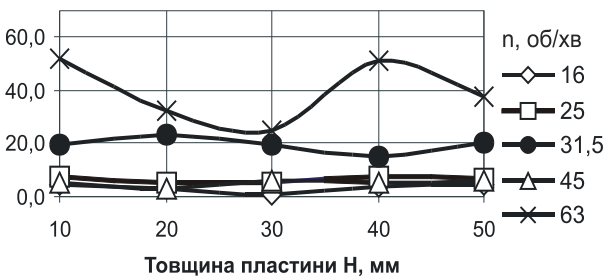
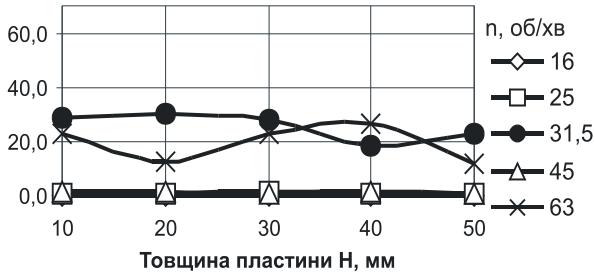

Рис. 18. $C_r = f(H, n)$ при $D = 315$ мм і $z = 200$

Рис. 19. $C_r = f(H, n)$ при

$$D = 315 \text{ мм і } z = 160$$

Динамічна стійкість фрези тим більша, чим менше значення критерію C_r . На наведених графіках при певних комбінаціях факторів спостерігається різке зростання критерію C_r , що вказує на втрату фрезою динамічної стійкості при даних параметрах. Наприклад відрізна фреза $D = 250$ мм має критичну зону при частотах обертання близьких до 65 об./хв.

Найбільший вплив на динамічну нестійкість відрізних фрез має частота обертання. Найменше впливають крок між зубами і ширина фрези. Товщина пластины, що розрізається, і зміщення пластины відносно осі фрези в зонах стабільних частот майже не впливають на коефіцієнт динамічної стійкості фрези. Можна стверджувати, що існує значний кореляційний зв'язок впливу товщини пластины і її зміщення із впливом частоти обертання фрези.

Висновки

1. Головними факторами, які суттєво впливають на динамічну стійкість фрези в процесі фрезерування є діаметр фрези, частота обертання, крок між зубами і ширина фрези.

2. В діапазоні допустимих частот обертання відрізняючої фрези певної конструкції існують зони її динамічної нестійкості, що потрібно враховувати при виборі режимів різання.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бабенко А.Е., Равская Н.С., Боронко О.А., Семенов А.В. Об одном из видов динамической неустойчивости дисковой фрезы // Резание и инструмент в технологических системах. – 1997. – № 51. – С. 25–28.

2. Равская Н.С., Бабенко А.Е., Боронко О.А., Лорох Р. Определение критерия динамического состояния пилы. // Вестник НТУУ "КПИ" / Машиностроение. – 1998. – Вып. 33. – С. 157–162.
3. Бабенко А.Є., Равська Н.С., Боронко О.О., Трубачев С.І. Визначення власних частот і власних форм коливань дискових пил // Наукові вісті Національного технічного університету України "КПІ". – 1998. – № 3 (4). – С. 62–65.
4. Справочник технолога-машиностроителя: В 2-х т. – Т. 2 / Под ред. А.Г. Косиловой и Р.К. Мещерякова. – М.: Машиностроение, 1985. – 496 с.
5. ГОСТ 2679-73 Фрезы прорезные (шлицевые) и отрезные.

ПАНЧУК Віталій Георгійович – кандидат технічних наук, доцент Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу.

Наукові інтереси:

– динаміка процесів різання.

Подано 11.03.2006